

Інформація про стан і розвиток страхового ринку України за 2007 рік

forINSURER.com за даними Держфінпослуг

I. Розміри страхового ринку

1. Кількість страхових компаній (таблиця 1).

2007 рік Кількість діючих страхових компаній (СК) на кінець 2007 року становила 447 компаній та зросла на 36 СК (на 8,7% порівняно із 2006 роком). З них кількість страховиків, що здійснювали страхування життя (СК "life") зросла на 10 та становила 65, а кількість страховиків, що здійснювали види страхування інші, ніж страхування життя (СК "non-life") – на 26, що становило 382 компанії.

Таблиця 1

Регістрація страхових компаній	на кінець року		
	2005	2006	2007
Кількість страхових компаній	398	411	447
в т.ч. СК "non-life"	348	356	382
в т.ч. СК "life"	50	55	65
Виключено з Держреєстру протягом року	21	20	19
в т.ч. СК "non-life"	19	18	18
в т.ч. СК "life"	2	2	1
Включено до Держреєстру протягом року	36	33	54
в т.ч. СК "non-life"	29	26	43
в т.ч. СК "life"	7	7	11

2. Компанії з іноземним капіталом

2007 рік Станом на 31.12.2007 кількість компаній з іноземними інвестиціями становила 78. Протягом 2007 року до Держреєстру було включено 8 страховиків з іноземними інвестиціями, загальна сума іноземних інвестицій цих компаній становила 65,07 млн.грн. Для порівняння за 2006 рік: зареєстровано 3 компанії із іноземними інвестиціями на загальну суму 24,69 млн.грн.

3. Ліцензування

2007 рік Протягом 2007 року видано 1934 ліцензій на відповідні види страхування, у тому числі 11 ліцензій на страхування життя та 7 - на обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів. 82 ліцензії було анульовано та у 1 250 ліцензій закінчився термін дії.

4. Страхові посередники

2007 рік Станом на кінець 2007 року до державного реєстру страхових брокерів було включено 69 страхових брокерів, в тому числі протягом року було зареєстровано 10 брокерів та виключено з реєстру 11.

5. Монополізація страхового ринку

2007 рік

Сектор страхування життя. Частка перших 3 компаній у валових премій зі страхування життя становила 52,1% (в 2006р. - 58,5%); перших 10-ти страховиків – 86,4% (в 2006р. - 90,1%). В цілому по ринку страхування життя індекс Герфіндаля - Гіршмана (ННІ) склав 1234,0 (в 2006р. - 1 465,99).

Сектор видів страхування інших, ніж страхування життя. Частка валових премій перших 3 страховиків становила 12,6% (в 2006р. - 12,2%); перших 50 страховиків – 74,4% (в 2006р. - 74,7%). В цілому по ринку ризикових видів страхування індекс Герфіндаля - Гіршмана (ННІ) склав 169,1 (в 2006р. - 162,7).

Наведені дані свідчать, що у 2007 році значний рівень конкуренції спостерігався на ринку видів страхування інших, ніж страхування життя, а помірна монополізація (1000<ННІ<1500) на ринку страхування життя.

II. Основні показники діяльності (таблиця 2)

Таблиця 2

Динаміка основних показників діяльності страховиків

Показники	На кінець року		Темпи приросту
	2006 р.	2007 р.	2007/ 2006
Кількість договорів страхування, укладених протягом звітного періоду, одиниць			
Кількість договорів, крім договорів з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті, у тому числі:			
- зі страхувальниками – фізичними особами	16 931 429	20 179 940	19,2%
- зі страхувальниками – юридичними особами	13 686 682	16 447 339	20,2%
Кількість договорів з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті	2 999 121	3 310 115	10,4%
	537 647 432	579 587 052	7,8%
Страхова діяльність, млн.грн.			
Валові страхові премії	13 829,9	18 008,2	30,2%
Валові страхові виплати	2 599,6	4213	62,1%
Рівень валових виплат, %	18,8	23,4	24,5%
Чисті* страхові премії	8 769,4	12 353,8	40,9%
Чисті* страхові виплати	2326,2	3 884	67,0%

Рівень чистих виплат, %	26,5	31,4	18,5%
Перестраховання			
Сплачено на перестраховання, у тому числі:	5 621,70	6 423,90	14,3%
- перестраховикам-резидентам	5 060,60	5 654,40	11,7%
- перестраховикам-нерезидентам	561,1	769,5	37,1%
Виплати компенсовані перестраховиками, у тому числі:	396,3	654,7	65,2%
- перестраховиками-резидентами	122,8	325,7	165,2%
- перестраховиками-нерезидентами	273,4	329	20,3%
Отримані страхові премії від перестраховальників-нерезидентів	21,5	112,2	421,9%
Виплати компенсовані перестраховальникам-нерезидентам	13,5	504,1	3634,1%
Страхові резерви, млн.грн.			
Обсяг сформованих страхових резервів, у тому числі:	6 014,1	8 423,3	40,1%
- резерви зі страхування життя	608,3	991,3	63,0%
- технічних резервів	5 405,8	7 432,0	37,5%
Активи страховиків та статутний капітал, млн.грн.			
Загальні активи страховиків	23 995	32 213	34,2%
Активи, визначені ст. 31 Закону України „Про страхування”	17 488,2	19 330,3	10,5%
Обсяг сплачених статутних фондів	8 391,2	10 633,6	26,7%

* Чисті страхові премії та виплати - це валові страхові премії (або виплати) за мінусом коштів з внутрішнього перестраховання

1. Тенденції

2007 рік

- Зросла кількість договорів* укладених протягом року (на 19,2%), при цьому на 20,2% договорів укладених з фізичними особами та на 10,4% - з юридичними;
* наведено кількість договорів за виключенням договорів з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті
- Зростання страхових виплат/відшкодувань відбувається випереджаючими темпами у порівнянні до страхових премій:
 - валові страхові виплати/відшкодування зросли на 62,1%;
 - валові страхові премії – на 30,2%;
 аналогічно і в чистих преміях та виплатах:
 - чисті страхові виплати зросли на 67,0%.
 - чисті страхові премії – на 40,9%;
- Страхові резерви зросли на 40,1%, при цьому технічні резерви – на 37,5%, а резерви зі страхування життя – на 63,0%.
- Підвищився рівень забезпечення активами страховиків. Загальні активи зросли на 34,2%, з них активи, дозволені для покриття страхових резервів – на 10,5%.

2. Страхові премії

2007 рік Загальна (валова) сума страхових премій, отриманих страховиками від страхування та перестраховання ризиків (від страхувальників та перестраховальників) за 12 місяців 2007 року становила 18 008,2 млн. грн., з них: 5 654,4 млн.грн. (31,4%) становило внутрішнє

перестраховання, 112,2 млн.грн. (0,6%) премії, які надійшли від іноземних страховиків (перестраховувальників), решту – 12 241,6 млн.грн. (68,0%) становили премії від страхувальників. Від страхувальників-фізичних осіб надійшло 5 170,4 млн.грн. (28,7% від валових премій та 42,2% від премій отриманих від страхувальників).

Сума чистих страхових премій (валові премії за мінусом премій з внутрішнього перестраховання) становила 12 353,8 млн.грн., що становить 68,6% від валових страхових премій.

Співвідношення страхових премій до ВВП (рис.1): валові премії становили 2,5% від ВВП (залишилися на рівні 2006 року), чисті страхові премії досягли 1,7% у ВВП, що на 0,1 відсотковий пункт перевищує аналогічний показник 2006 року.

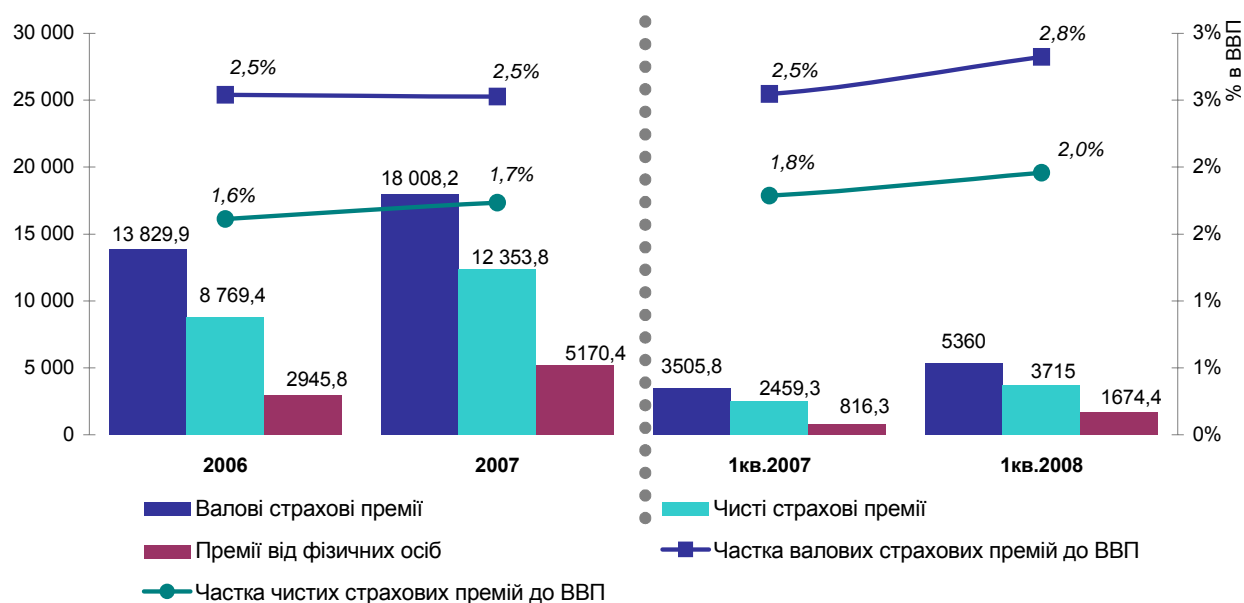

Рис.1 Обсяги страхових премій, в т.ч. від фізичних осіб та співвідношення валових та чистих страхових премій до ВВП за 2006 та 2007рр., а також 1 кв.2007 та 1 кв.2008рр.

2.1. Страхові премії за видами страхування за 2006 та 2007рр. (обсяги, структура та темпи приросту)

Таблиця 3

Види страхування	Страхові премії, в млн.грн.				Структура страхових премій				Темпи приросту страхових премій	
	Валові		Чисті		Структура валових		Структура чистих		Валових премій	Чистих премій
	2006р.	2007р.	2006р.	2007р.	2006р.	2007р.	2006р.	2007р.	2007/2006	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Страховання життя	450,8	783,9	450,6	783,4	3,3%	4,4%	5,1%	6,3%	73,9%	73,9%
Види страхування інші, ніж страхування життя, у тому числі:	13 379,2	17 224,3	8 318,8	11 570,3	96,7%	95,6%	94,9%	93,7%	28,7%	39,1%
Добровільне особисте страхування	723,4	1 021,2	681,7	925,4	5,2%	5,7%	7,8%	7,5%	41,2%	35,7%
Добровільне майнове страхування	11 114,5	14 150,9	6 386,0	8 933,4	80,4%	78,6%	72,8%	72,3%	27,3%	39,9%
- в тому числі страхування фінансових ризиків	3 446,4	3 798,4	1 494,9	1 658,4	24,9%	21,1%	17,0%	13,4%	10,2%	10,9%
Добровільне страхування відповідальності	490,7	592,6	282,8	358,7	3,5%	3,3%	3,2%	2,9%	20,8%	26,9%
Недержавне обов'язкове страхування	954,2	1 427,2	872,0	1 320,4	6,9%	7,9%	9,9%	10,7%	49,6%	51,4%
- в тому числі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів	578,1	970,6	556,6	939,5	4,2%	5,4%	6,3%	7,6%	67,9%	68,8%
Державне обов'язкове страхування	96,3	32,4	96,3	32,4	0,7%	0,2%	1,1%	0,3%	-66,4%	-66,4%
ВСЬОГО (всі види страхування)	13 830,0	18 008,2	8 769,4	12 353,7	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	30,2%	40,9%

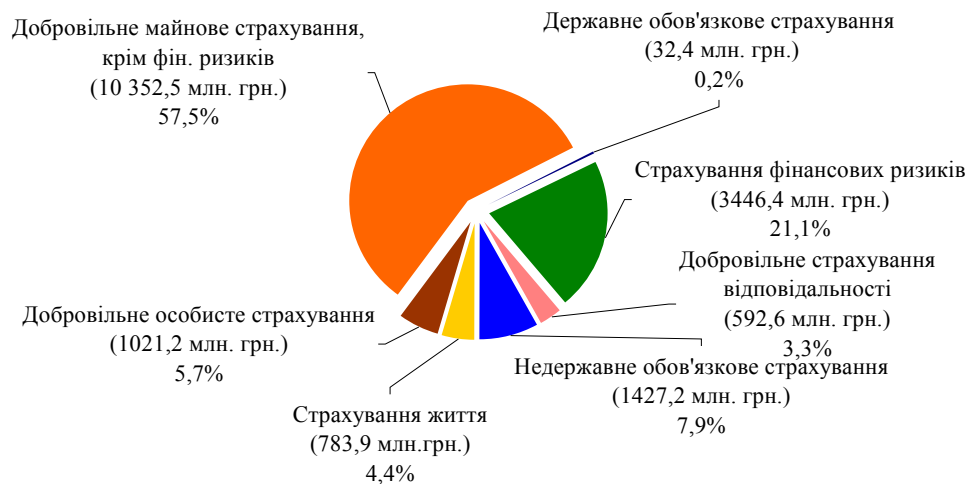

Рис. 3 Структура валових страхових премій станом на 31.12.2007р.

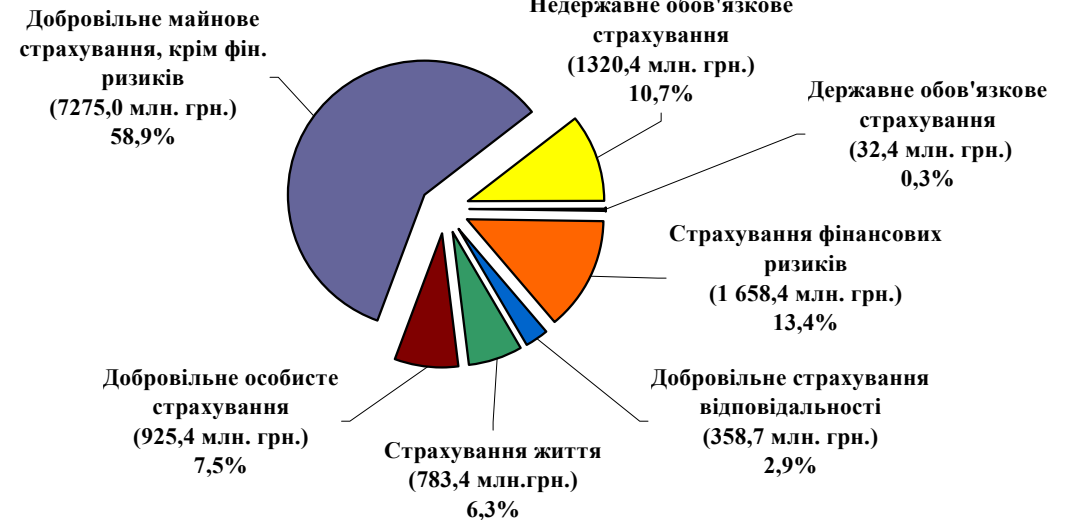

Рис. 4 Структура чистих страхових премій станом на 31.12.2007р.

3. Страхіві виплати/відшкодування

2007 рік Загальна (валова) сума страхових виплат за підсумками 12 місяців 2007 року за договорами страхування та перестрахування становила 4 213,0 млн.грн., з них страхувальникам-фізичним особам було виплачено 1 788,5 млн.грн. (42,5%) та перестраховальникам-резидентам 329,0 млн.грн. (7,7%). У порівнянні з 2006 роком валові страхові виплати зросли на 1 613,4 млн. грн. (+62,1%), а виплати страхувальникам-фізичним особам на 775,7 млн. грн. (+76,6%).

Обсяг *чистих страхових виплат* (валові виплати зменшені на суму виплат перестраховальникам-резидентам) становив 3 884,0 млн.грн. та зріс порівняно з минулим роком на 67,0% (або на 1 558,0 млн.грн.).

Рівень страхових виплат зріс порівняно із 2006 роком та становив: рівень валових виплат 23,4%, рівень чистих виплат - 31,4%, рівень виплат фізичним особам – 34,6%.

3.1. Страхові виплати за видами страхування за 2006 та 2007рр. (обсяги, структура та темпи приросту)

Таблиця 5

Види страхування	Страхові виплати, в млн.грн.				Структура страхових виплат				Темпи приросту страхових виплат	
	Валові		Чисті		Структура валових		Структура чистих		Валових виплат	Чистих виплат
	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006р.	2007р.	2007/2006	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Страхування життя	16,0	23,9	16,0	23,9	0,6%	0,6%	0,7%	0,6%	49,4%	49,4%
Види страхування інші, ніж страхування життя, у тому числі:	2 583,5	4 189,0	2 310,2	3 860,1	99,4%	99,4%	99,3%	99,4%	62,1%	67,1%
Добровільне особисте страхування	309,4	422,9	303,7	417,5	11,9%	10,0%	13,1%	10,7%	36,7%	37,5%
Добровільне майнове страхування	1 977,5	3 406,0	1 714,9	3 086,7	76,1%	80,8%	73,7%	79,5%	72,2%	80,0%
- в тому числі страхування фінансових ризиків	792,2	1 076,7	644,3	882,4	30,5%	25,6%	27,7%	22,7%	35,9%	37,0%
Добровільне страхування відповідальності	35,0	47,1	34,9	46,5	1,3%	1,1%	1,5%	1,2%	34,6%	33,2%
Недержавне обов'язкове страхування	176,9	276,9	172,0	273,3	6,8%	6,6%	7,4%	7,0%	56,5%	58,9%
- в тому числі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів	159,3	245,6	155,5	242,4	6,1%	5,8%	6,7%	6,2%	54,2%	55,9%
Державне обов'язкове страхування	84,7	36,1	84,7	36,1	3,3%	0,9%	3,6%	0,9%	-57,4%	-57,4%
ВСЬОГО (всі види страхування)	2 599,5	4 212,9	2 326,2	3 884,0	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	62,1%	67,0%

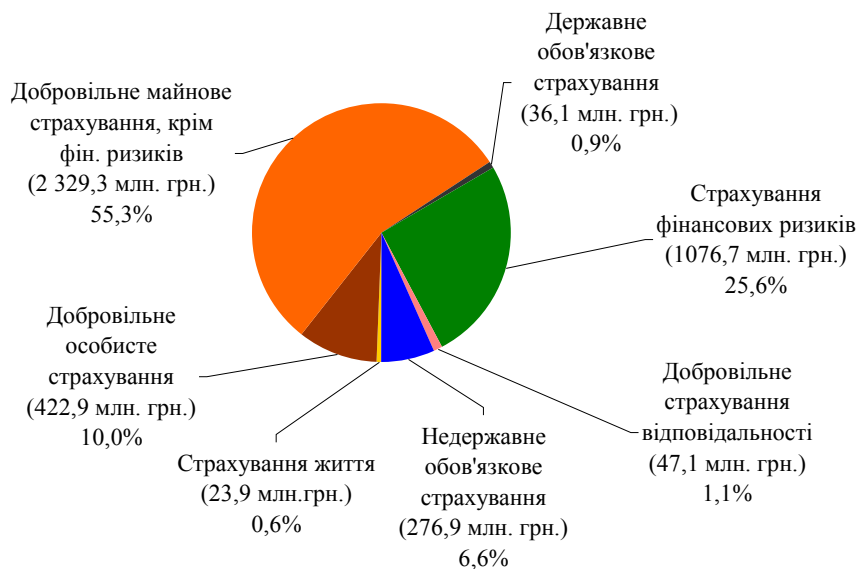

Рис. 3 Структура валових страхових виплат станом на 31.12.2007р.

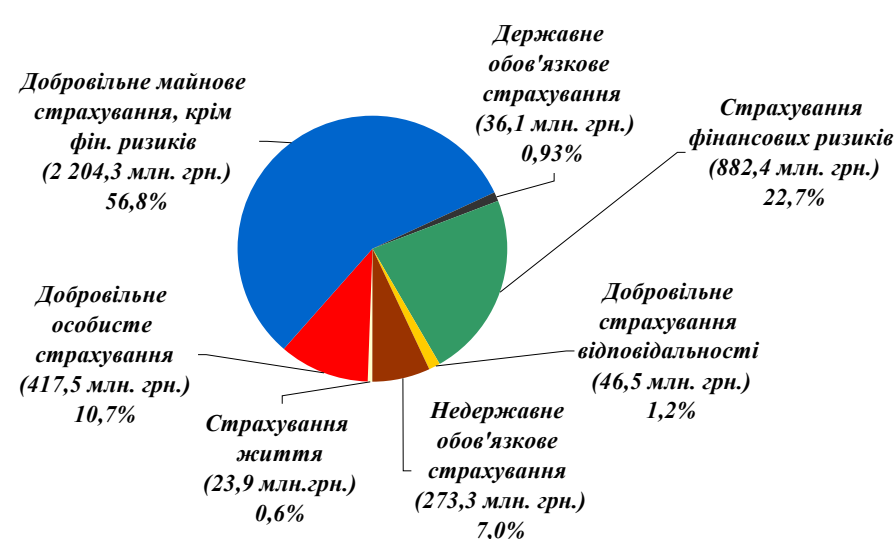

Рис. 4 Структура чистих страхових виплат станом на 31.12.2007р.

4. Рівень страхових виплат за видами страхування (таблиця 7)

2007 рік На кінець 2007 року високий рівень валових страхових виплат спостерігався в добровільних видах особистого страхування - становив 41,4% (в 2006р. – 42,8%), в добровільних видах майнового страхування – 24,1% (в 2006р. – 17,8%), а також за видами державного обов'язкового страхування – 111,4% (в 2006р. – 87,9%).

Таблиця 7

Види страхування	Рівень страхових виплат			
	Рівень валових виплат		Рівень чистих виплат	
	2006р.	2007р.	2006р.	2007р.
1	2	3	4	5
Страхування життя	3,5%	3,0%	3,6%	3,1%
Види страхування інші, ніж страхування життя, у тому числі:	19,3%	24,3%	27,8%	33,4%
Добровільне особисте страхування	42,8%	41,4%	44,5%	45,1%
Добровільне майнове страхування	17,8%	24,1%	26,9%	34,6%
- в тому числі страхування фінансових ризиків	23,0%	28,3%	43,1%	53,2%
Добровільне страхування відповідальності	7,1%	7,9%	12,3%	13,0%
Недержавне обов'язкове страхування	18,5%	19,4%	19,7%	20,7%
- в тому числі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів	27,6%	25,3%	27,9%	25,8%
Державне обов'язкове страхування	87,9%	111,4%	87,9%	111,4%
ВСЬОГО (всі види страхування)	18,8%	23,4%	26,5%	31,4%

Рівень чистих страхових виплат (відношення чистих виплат до чистих премій) перевищує рівень валових виплат, оскільки при розрахунку не враховуються частки страхових виплат, що сплачуються за договорами внутрішнього перестраховування ризиків. Високий рівень чистих страхових виплат мають види добровільного особистого страхування, з яких сукупно виплачено 45,1% від чистих премій (в 2006р. – 44,5%), а також види добровільного майнового страхування, де рівень чистих страхових виплат досягнув 34,6% (в 2006р. – 26,9%). В державному обов'язковому страхуванні операції внутрішнього перестраховування не використовуються, тому показник чистих страхових виплат з цього виду буде рівним валовому рівню страхових виплат.

Рівень чистих страхових виплат (*відношення чистих виплат до чистих премій*) перевищує рівень валових виплат, оскільки при розрахунку не враховуються частки страхових виплат, що сплачуються за договорами внутрішнього перестраховування ризиків. Високий рівень чистих страхових виплат мали види добровільного майнового страхування, з яких сукупно виплачено 48,2% від чистих премій (в 2006р. – 28,4%), а також види добровільного особистого страхування, де рівень чистих страхових виплат досягнув 38,7% (в 2006р. – 40,0%). В державному обов'язковому страхуванні операції внутрішнього перестраховування не використовуються, тому показник чистих страхових виплат з цього виду буде рівним валовому рівню страхових виплат. На початку 2007 року з окремих видів державного страхування страхові виплати перевищували отримані страхові премії у 2,6 рази, тому узагальнено рівень страхових виплат досяг 262,5% вже у 1 кварталі 2007 року (в 1 кв.2008р. – 94,7%).

5. Перестраховування

В перестраховуванні за період 2007 року не відмічалось значного підвищення ділової активності між українськими перестраховиками та перестраховувальниками.

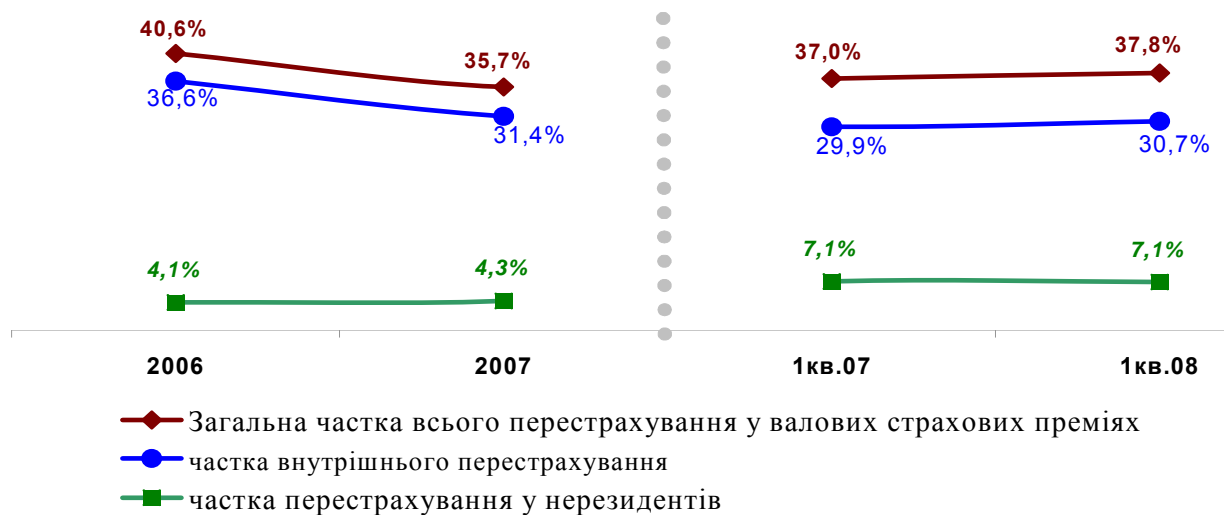

Рис.7 Частки страхових премій, сплачених на перестраховування у співвідношенні до валових страхових премій за 2006-2007рр. та 1 квартал 2008р. і 1 квартал 2007р.

Частки страхових виплат, як компенсаційні виплати, що отримуються від перестраховиків та входять до складу валових страхових виплат не мають постійної тенденції (рис.8), оскільки це залежить від ймовірності настання страхових випадків.

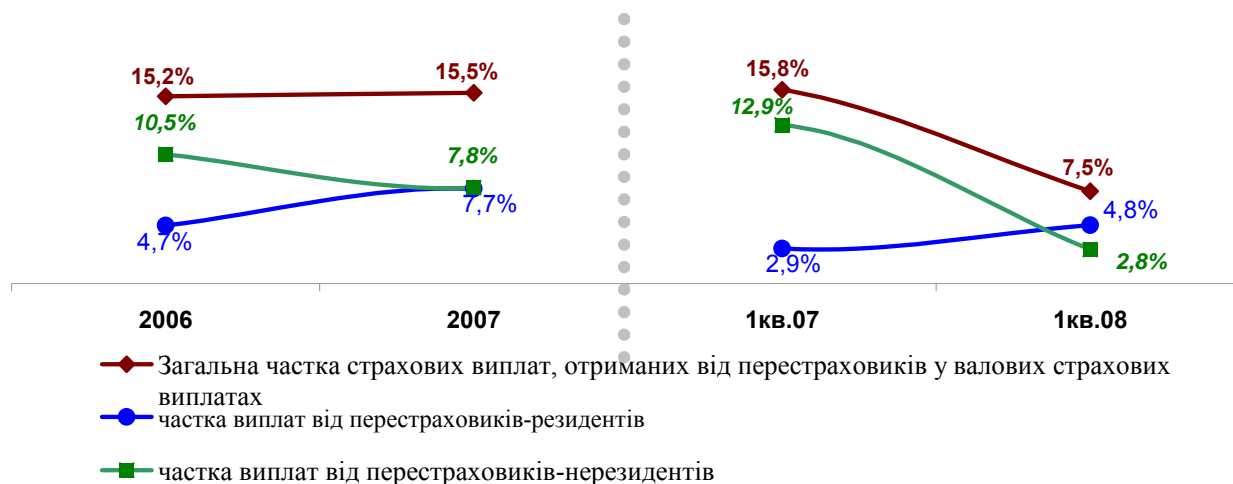

Рис.8 Частки страхових премій, що надходили від перестраховиків-нерезидентів у співвідношенні до валових страхових виплат за 2006-2007рр. та 1 квартал 2008р. і 1 квартал 2007р.

2007 рік

За договорами перестрашування ризиків на кінець 2007 року українські страховики (цеденти, перестраховувальники) сплатили часток страхових премій 6 423,9 млн.грн. (в 2006р. - 5 621,6 млн. грн.), з них:

- перестраховикам-нерезидентам - 769,5 млн.грн. (в 2006р. - 561,07 млн. грн.),
- перестраховикам-резидентам - 5 654,4 млн.грн. (в 2006р. - 5 060,55 млн. грн.).

Більше 20% від валових страхових премій було сплачено перестраховикам-нерезидентам за такими видами:

добровільного страхування

- водного транспорту - сплачено 10,4 млн.грн., що становило 23,8%;
- відповідальності власників повітряного транспорту (включаючи відповідальність перевізника) – 338,4 млн.грн., що становило 90,1%;
- відповідальності власників водного транспорту (включаючи відповідальність перевізника) - 3,0 млн.грн., що становило 38,02%;

обов'язкового страхування

- авіаційне страхування цивільної авіації - 87,5 млн.грн., що становило 68,38%;
- цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту - 20,5 млн.грн., що становило 49,5%.

Загальна сума часток страхових виплат, отриманих від перестраховиків становила 654,7 млн.грн. (в 2006р. – 396,3 млн.грн.), в тому числі отримано від:

- перестраховиків-нерезидентів – 325,7 млн. грн. (в 2006р. – 122,9 млн. грн.),
- перестраховиків-резидентів – 329,0 млн. грн. (в 2006р. – 273,4 млн. грн.).

III. Активи страховиків та сформовані страхові резерви

1. Інвестиційна діяльність страховиків

Зростання обсягів страхової діяльності стало одним із факторів росту страхових резервів та активів (рис.9). Розміщення страхових резервів здійснюється у відповідності із статтею 31 Закону України „Про страхування”, де визначено перелік активів за відповідними категоріями.

Разом з тим, основною проблемою для страховиків залишається недостатність ліквідних фінансових інструментів для проведення ефективної політики інвестування коштів. Особливо гострою є проблема забезпечення довгострокових зобов'язань за договорами страхування життя.

Єдиним джерелом інвестування половини обсягу страхових резервів залишаються банківські вклади (депозити), які мають постійну дохідність та відносну забезпеченість гарантуванням вкладів відповідно до чинного законодавства. Інші активи, що вільні від зобов'язань, найчастіше вкладаються в цінні папери (як правило, акції).

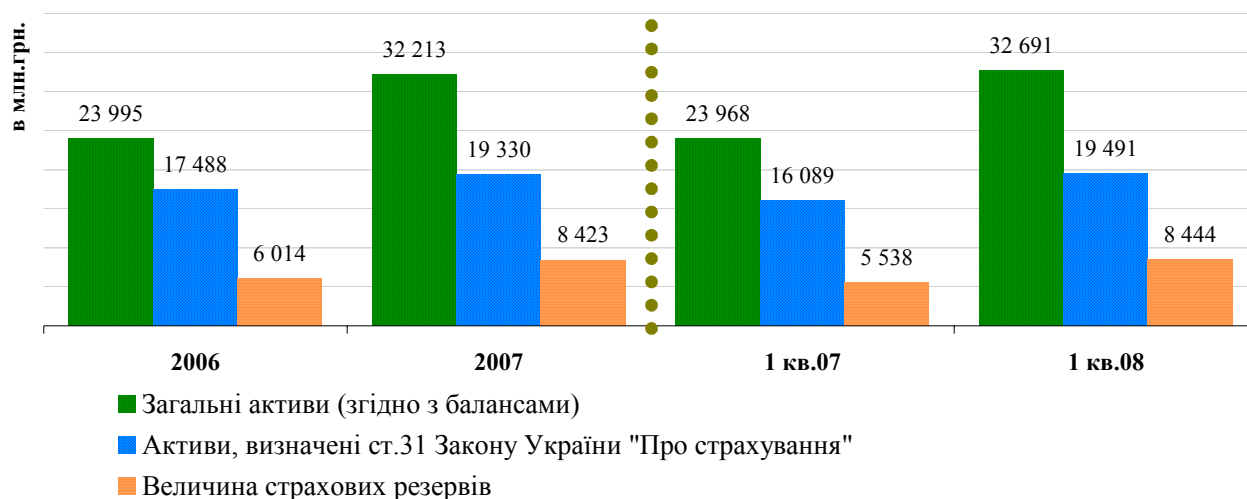

Рис.9 Динаміка активів та обсягів страхових резервів за 2006-2007рр. та Іквартал 2008р. і І квартал 2007р.

Протягом останніх двох періодів (2007 рік та 1 кв.2008 року) зберігається позитивна динаміка зростання активів страховиків. За січень-грудень 2007 року загальні активи збільшилися на 8,2 мільярди гривень, а величина активів, визначених ст.31 Закону України „Про страхування” - на 3,3 мільярди гривень.

Позитивна динаміка спостерігається у зростанні страхових резервів, а також збільшення питомої ваги сформованих страхових резервів зі страхування життя (в 2007 році резерви зі страхування життя становили 11,8% у загальній величині страхових резервів, а в 1 кв. 2008 року – 12,8%).

2007 рік

Станом на кінець 2007 року обсяг активів за визначеними законом категоріями становив 19 330,3 млн.грн., з них 8 612,5 млн.грн. інвестовано на покриття сформованих страхових резервів. Структура активів за визначеними законом категоріями, станом на 31.12.2007 представлена на рис.10.

Загальний обсяг сформованих страхових резервів становив 8 423,3 млн.грн. (у 2006 році – 6 014,1 млн.грн.), в тому числі:

- резерви зі страхування життя - 991,3 млн.грн. (у 2006 році - 604,4 млн.грн.);
- технічні резерви – 7 432,0 млн.грн. (у 2006 році - 5 405,8 млн.грн.).

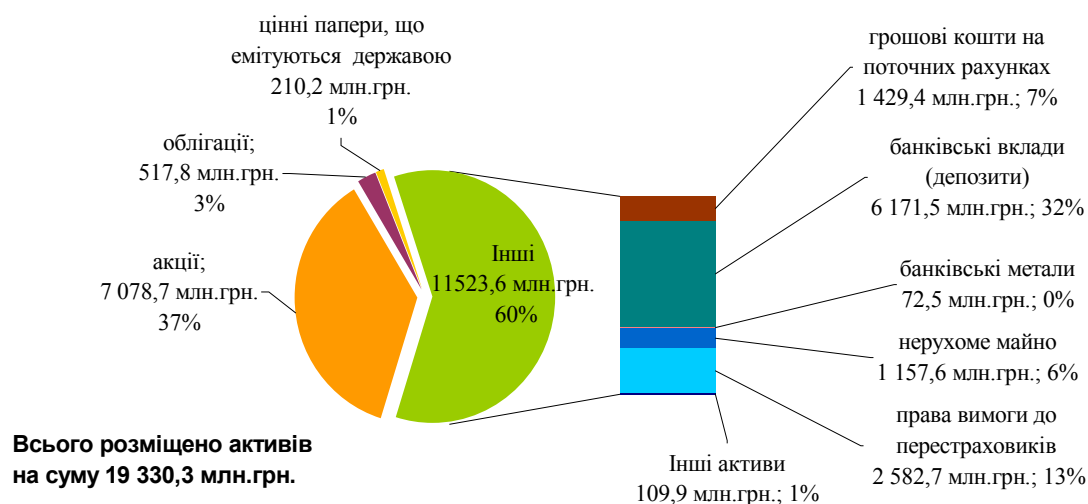

Рис.10 Структура активів за визначеними законом категоріями, станом на 31.12.2007

У таблиці 8 представлено напрямки інвестування коштів страхових резервів активами відповідних категорій у розрізі технічних резервів та резервів зі страхування життя.

Таблиця 8

	технічні резерви		резерви із страхування життя	
	2007	2006	2007	2006
Сформовані страхові резерви, млн.грн.	7 432,0	5 405,8	991,3	608,3
<i>Категорії активів, визначені статтею 31 Закону України "Про страхування" для представлення страхових резервів, млн.грн.</i>				
Грошові кошти на поточних рахунках і готівка в касі	886,7	462,5	61,7	29,9
Банківські вклади	3 661,3	2 548,3	493,6	310,5
Нерухоме майно	518,8	323,7	62,2	45,2
Права вимоги до перестраховиків	1 570,8	1 130,1	70,2	62,8
Інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України*	48,4	4,5	6,9	2,5
Інші активи (банківські метали та кредити страхувальникам)	49,3	36,4	8,2	5,5
Цінні папери, в тому числі:	871,3	1 091,2	303,0	164,6
1) акції	721,0	811,3	71,4	42,5
2) облігації	62,9	144,9	116,5	75,1
3) іпотечні сертифікати	0,0	1,6	0,0	0,0
4) цінні папери, що емітуються державою	87,5	133,4	115,1	47,1
УСЬОГО	7 606,6	5 596,6	1 005,9	620,9

*Постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1211 „Про затвердження напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів”

IV. Діяльність страхових посередників (страхових брокерів)

2007 рік Страховиками за посередництвом страхових брокерів було укладено 21 987 договорів, у тому числі 7 159 договорів з страхувальниками-юридичними особами та 14 828 договорів з страхувальниками-фізичними особами. У порівнянні до 2006 року загальна кількість договорів зменшилась на 705 од., що відповідно позначилося на величині страхових премій. Разом з тим, більш активно в 2007 році зростали обсяги страхових премій за договорами перестраховання (табл.10), на 64,5% зросли суми страхових премій що були сплачені через рахунки страхових брокерів та на 261,9% зросли переведення сум страхових виплат за такими договорами.

Таблиця 10

	2006	2007	Темпи приросту
<i>1. Посередницькі послуги у страхуванні, тис.грн.</i>			
Страхові премії, отримані страховиком за договорами страхування, укладеними за участю страхового брокера	58 197,4	47 999,2	-17,5%
в т. ч. сплачені через рахунок страхового брокера	25 172,3	25 202,5	0,1%
Страхові виплати/відшкодування, здійснені страховиком за договорами страхування, укладеними за участю страхового брокера	946,7	7 210,9	661,7%
в т. ч. сплачені через рахунок страхового брокера	8,4	2,1	-75,0%
<i>2. Посередницькі послуги у перестрахованні, тис.грн.</i>			
Сума перестрахових премій за договорами перестраховання, укладених за участю перестрахового брокера, кошти за якими були сплачені через рахунок брокера	151 930,9	249 942,0	64,5%
Страхові виплати, які здійснені за такими договорами та сплачені через рахунок брокера	284,2	1 028,5	261,9%